

**GLAVNA SLUŽBA
ZA REVIZIJU JAVNOG SEKTORA
REPUBLIKE SRPSKE**

78000 Banja Luka, Vuka Karadžića 4
Republika Srpska, BiH
Tel: +387(0)51/247-408
Faks: +387(0)51/247-497
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Izveštaj o provedenoj finansijskoj reviziji
Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“ Tjentište
za period 01.01-31.12.2018. godine**

Broj: RV061-19

Banja Luka, 12.12.2019. godine

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA.....	1
	Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja	1
II	IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA.....	4
	Izvještaj o reviziji usklađenosti.....	4
III	REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
IV	KRITERIJUMI ZA REVIZIJU USKLAĐENOSTI.....	7
V	IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI (NALAZI)	8
	1. Uvod	8
	2. Provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja	8
	3. Zaključak o funkcionisanju sistema internih kontrola	8
	4. Nabavke	10
	5. Priprema i donošenje finansijskog plana.....	12
	6. Finansijski izvještaji.....	13
	6.1. Izvještaj o izvršenju budžeta/finansijskog plana.....	13
	6.1.1. Prihodi i primici	14
	6.1.2. Rashodi i izdaci.....	15
	6.2. Imovina, obaveze i izvori.....	18
	6.2.1. Imovina	18
	6.2.2. Obaveze.....	20
	6.2.3. Izvori i promjene na neto imovini	21
	6.3. Vanbilansna evidencija	21
	6.4. Novčani tokovi.....	21
	6.5. Potencijalna imovina i potencijalne obaveze	21
	6.6. Napomene/obrazloženja uz finansijske izvještaje	22

I IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA

Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja

Mišljenje

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju finansijskog izvještaja Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“ Tjentište koji obuhvata: Pregled prihoda, primitaka, rashoda i izdataka na računovodstvenim fondovima od 01 do 05; Pregled imovine, obaveza i izvora i Pregled novčanih tokova sa stanjem na dan 31.12.2018. godine i za godinu koja se završava na taj dan. Revizijom smo obuhvatili pregled značajnih transakcija, obrazloženja uz obrasce godišnjih finansijskih izvještaja i primjenu računovodstvenih politika u revidiranom periodu.

Po našem mišljenju, osim za navedeno u pasusu Osnov za mišljenje sa rezervom, godišnji finansijski izvještaj Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“ Tjentište, istinito i objektivno prikazuje, u svim materijalno značajnim aspektima, finansijsko stanje imovine i obaveza na dan 31.12.2018. godine; prihoda, primitaka, rashoda i izdataka, kao i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor važećim u Republici Srpskoj.

Osnov za mišljenje sa rezervom

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji javnog sektora Republike Srpske i relevantnim ISSAI standardima revizije 1200 – 1810. Naša odgovornost za provođenje revizije je dalje opisana u pasusu Odgovornost revizora. Reviziju smo proveli u skladu sa ISSAI 30 – Etičkim kodeksom, ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti i nezavisni smo u odnosu na subjekta revizije.

Prema Pravilniku o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika finansijske izvještaje Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“ Tjentište, čine tabelarni pregledi navedeni u našem izvještaju. Usvojeni okvir finansijskog izvještavanja za javni sektor u Republici Srpskoj podrazumijeva da se sve transakcije, procjene i politike odmjeravaju u odnosu na usaglašenost sa Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor.

Revizijski nalazi i zaključci o fer i istinitoj prezentaciji finansijskih izvještaja Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“, se oslanjaju na propisani okvir finansijskog izvještavanja za javni sektor u Republici Srpskoj.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi, s obzirom na propisani okvir finansijskog izvještavanja, dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za naše revizijsko mišljenje.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.1.2.1. izvještaja:

Izdaci za nefinansijsku imovinu po osnovu zaliha materijala za izradu učinaka (nafte i naftnih derivata) i rashodi obračunskog karaktera su potcijenjeni najmanje za 45.385 KM, a tekući rashodi su precijenjeni u istom iznosu, jer knjigovodstveno evidentiranje nabavke zaliha materijala za izradu učinaka i angažovanje istih u proizvodnom procesu, nije izvršeno u skladu sa članom 50. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike.

Izdaci za nefinansijsku imovinu u stalnim sredstvima su potcijenjeni, a precijenjeni su rashodi tekućeg održavanja za 100.000 KM po osnovu ulaganja u izradu projektne i tehničke dokumentacije za sanaciju klizišta i okolnog uređenja kompleksa spomenika „Bitka na Sutjesci“, jer priznavanje ulaganja u imovinu nije izvršeno u skladu sa članom

96. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike.

Shodno navedenom, potcijenjena je nefinansijska imovina u stalnim sredstvima, kao i finansijski rezultat tekuće godine za 100.000 KM.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.4. izvještaja:

Pregled novčanih tokova nije sastavljen na način kako je to propisano članom 38. Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika i u skladu sa MRS JS 2 – Izvještaj o novčanim tokovima, jer struktura iskazanih gotovinskih tokova ne odražava stvarne novčane tokove u 2018. godini.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.6. izvještaja:

Obrazloženja uz finansijski izvještaj, ne zadovoljavaju zahtjeve MRS JS 1 - Presentacija finansijskih izvještaja i odredbe člana 46. Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika, jer nisu objelodanjene neophodne dodatne informacije.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Direktor Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“ Tjentište, je odgovoran za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor, odnosno propisanim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor važećim u Republici Srpskoj. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške; odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u obrazloženjima uz obrasce godišnjih finansijskih izvještaja; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su primjerene datim okolnostima i nadzor nad procesom izvještavanja.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naš cilj je da steknemo razumno uvjerenje o tome da finansijski izvještaji, kao cjelina, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze uzrokovane prevarom ili greškom, kao i da sačinimo i objavimo revizijski izvještaj, koji sadrži naše mišljenje. Razumno uvjerenje predstavlja visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, koja je izvršena u skladu sa ISSAI standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajne pogrešne iskaze kada oni postoje.

Pogrešni iskazi mogu nastati kao posljedica prevare ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako, pojedinačno ili zajedno, mogu uticati na ekonomske odluke korisnika koje se donose na osnovu finansijskih izvještaja.

Zbog činjenice da se revizija provodi provjerom na bazi uzorka i da u sistemu internih kontrola i računovodstvenom sistemu postoje inherentna ograničenja, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške ostanu neotkrivene.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka je zasnovan na revizijskom prosuđivanju i profesionalnom skepticizmu, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalih usljed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija, takođe, uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika utemeljenih na vremenskoj neograničenosti poslovanja i

značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Izjavljujemo da smo postupili u skladu sa relevantnim etičkim zahtjevima u vezi sa nezavisnošću. Ostvarili smo komunikaciju sa odgovornim licima subjekta revizije u vezi sa planiranim obimom i vremenskim rasporedom revizije i drugim važnim pitanjima i značajnim nalazima revizije, uključujući značajne nedostatke u sistemu internih kontrola koji se mogu identifikovati tokom revizije.

Banja Luka, 12.12. 2019. godine

Glavni revizor

Jovo Radukić, s.r.

II IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA

Izvještaj o reviziji usklađenosti

Mišljenje sa rezervom

Uz reviziju finansijskog izvještaja Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“, za 2018. godinu, izvršili smo reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija iskazanih u finansijskim izvještajima sa značajnim zakonskim i drugim propisima.

Po našem mišljenju, osim za navedeno u pasusu Osnov za mišljenje sa rezervom, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskom izvještaju Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“ za 2018. godinu su, u svim materijalno značajnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane.

Osnov za mišljenje sa rezervom

Reviziju usklađenosti smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji javnog sektora Republike Srpske i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti.

Vjerujemo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše mišljenje o usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija iskazanih u finansijskim izvještajima sa propisima kojima su regulisane.

Kao što je navedeno pod tačkom 4. izvještaja:

Javna ustanova Nacionalni park „Sutjeska“, dio nabavki roba, usluga i radova nije provela u skladu sa: Zakonom o javnim nabavkama, Pravilnikom o postupku direktnog sporazuma i Uputstvom za pripremu modela tenderske dokumentacije i ponuda, jer:

- za nabavke u iznosu od najmanje 308.480 KM: goriva, prehrambenih proizvoda, alkoholnih i bezalkoholnih pića, mesa i mesnih prerađevina, postupci javnih nabavki nisu provedeni;
- za nabavku radova u šumarstvu (sječa i izvoz šumskih drvnih sortimenata): postavljeni uslovi u tenderskoj dokumentaciji koji se odnose na tehničku i profesionalnu sposobnost, nisu srazmjerni predmetu nabavke; ugovor je dodijeljen i izvođaču koji nije učestvovao u postupku javne nabavke; vrijednost fakturiranih radova odstupa od vrijednosti po okvirnom sporazumu i pojedinačnim ugovorima;
- za nabavku bankarskih usluga - odobravanje dugoročnog kredita, izbor postupka nije bio odgovarajući, jer je proveden postupak dodjele ugovora koji nije u skladu sa članom 14. stav 4) zakona;

Kao što je navedeno pod tačkom 5. izvještaja:

Sačinjeni finansijski plan sadržan u Planu rada i poslovanja za 2018. godinu, po svom sadržaju ne predstavlja finansijski plan, jer su planirane obračunske kategorije prihoda i rashoda koje ne podrazumijevaju prilive i odlive sredstava, a nisu planirani primici, kao ni izdaci. Zbog toga, finansijskim planom nije izvršena procjena budžetskih sredstava i budžetskih izdataka za fiskalnu 2018. godinu, što nije u skladu sa članom 5. i 6. Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.1.2.1. izvještaja:

Interni akti Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“, na osnovu kojih je izvršen obračun plata zaposlenih, nisu u skladu sa članom 9, 10 i 11. Zakona o platama

zaposlenih u javnim službama Republike Srpske. Neusklađenosti kod obračuna istih su po osnovu visine platnih koeficijenata za obračun plate.

Skretanje pažnje

Ne izražavajući dalje rezervu na dato mišljenje skrećemo pažnju na navedeno pod tačkom 3. izvještaja:

Prostorni plan područja posebne namjene Nacionalnog parka „Sutjeska“ kojim bi se uredile zone i režimi zaštite I, II i III stepena na teritoriji Nacionalnog parka, nije donesen. Članom 27. Zakona o nacionalnim parkovima, propisano je da navedeni prostorni plan donosi Narodna skupština Republike Srpske.

Odgovornost rukovodstva za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, direktor je takođe, odgovoran da osigura da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima u skladu sa propisima kojima su regulisane.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima, u svim materijalno značajnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane. Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li je poslovanje Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“, za 2018. godinu obuhvaćeno prema definisanim kriterijumima, usklađeno sa zakonskim i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje Javne ustanove Nacionalni park „Sutjeska“.

Banja Luka, 12.12.2019. godine

Glavni revizor

Jovo Radukić, s.r.

III REZIME DATIH PREPORUKA

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se:

- 1) popis imovine i obaveza vrši u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza;
- 2) priznavanje i vrednovanje zaliha materijala za izradu učinaka i priznavanje i vrednovanje zaliha dovršenih učinaka vrši u skladu sa članom 50. i 54. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovo-dstvenim procjenama za budžetske korisnike;
- 3) nefinansijska imovina u stalnim sredstvima priznaje i vrednuje u skladu sa odredbama Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike, zahtjevima MRS JS 17 i drugim relevantnim računovodstvenim standardima i propisima;
- 4) Izvještaj o novčanim tokovima sastavlja u skladu sa zahtjevima navedenim u MRS JS 2 – Izvještaj o novčanim tokovima;
- 5) obrazloženja uz finansijski izvještaj sastavljaju u skladu sa članom 46. Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika, zahtjevima MRS JS 1 - Prezentacija finansijskih izvještaja i drugim MRS JS.

Preporuke vezane za usklađenost poslovanja

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se:

- 6) uspostavi adekvatan sistem internih kontrola u smislu da se donesu interna akta (pravilnici, uputstva) i da se provedu druge aktivnosti u skladu sa dijelom odredbi Zakona o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske;
- 7) nabavke roba, radova i usluga provode u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama; poslovi izvršavaju u skladu sa odredbama zaključenih ugovora, zakonskih i drugih važećih propisa;
- 8) finansijski plan priprema shodno članu 5 i 6. Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske, a program rada sa finansijskim planom donosi najkasnije početkom fiskalne godine;
- 9) interni akti na osnovu kojih je vršen obračun plata i naknada zaposlenih, usklade sa članom 9, 10 i 11. Zakona o platama zaposlenih u javnim službama Republike Srpske;
- 10) ugovori o obavljanju privremenih i povremenih poslova zaključuju za poslove koji ispunjavaju uslove za zaključenje takvih ugovora u skladu sa članom 204. Zakona o radu.

IV KRITERIJUMI ZA REVIZIJU USKLAĐENOSTI

Propisi koji su korišćeni kao kriterijumi kod revizije usklađenosti:

- Zakon o sistemu javnih službi;
- Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske;
- Zakon o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj;
- Zakon o nacionalnim parkovima;
- Zakon o javnim nabavkama;
- Zakon o radu;
- Zakon o platama zaposlenih u javnim službama Republike Srpske;
- Zakon o porezu na dohodak i Pravilnik o primjeni Zakona o porezu na dohodak;
- Zakon o doprinosima;
- Zakonom o računovodstvu i reviziji Republike Srpske;
- Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske i Uputstvo o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja sistema finansijskog upravljanja i kontrole;
- Uredba o naknadama za službena putovanja u zemlji i inostranstvu za zaposlene u javnom sektoru Republike Srpske;
- Uredbe o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem;
- Plan rada i poslovanja JPNP „Sutjeska“ Tjentište za 2018. godinu;

V IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI (NALAZI)

1. Uvod

Javna ustanova Nacionalni park „Sutjeska“ (u daljem tekstu: Nacionalni park) obavlja poslove zaštite prirodnih vrijednosti, kulturnih i drugih dobara i upravlja područjem Nacionalnog parka „Sutjeska“ koji se prostire na površini od 16.052 hektara. Za nacionalni park, proglašen je 1962. godine.

Prirodne i kulturno-istorijske vrijednosti, zemljište, objekti i druge nepokretnosti su u svojini Republike, koje su mu prenesene na upravljanje i korišćenje u skladu sa zakonom koji propisuje sistem javnih službi, Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 75/10), Zakonom o Nacionalnom parku „Sutjeska“ („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 121/12), zakonima kojima se uređuje oblast zaštite prirode, podzakonskim aktima donesenim na osnovu ovih zakona i strateškim planskim dokumentima.

Na području Nacionalnog parka na Tjentištu je izgrađen memorijalni kompleks, čiji je centralni dio monumentalni spomenik, kao i spomen-kuća Bitke na Sutjesci, podignut u znak sjećanja na stradanja boraca i stanovništva u borbama koje su se odigrale tokom II svjetskog rata na području rijeke Sutjeske i planinama koje je okružuju.

Na njegovom području, smješten je i strogi prirodni rezervat Perućica (površine 1.434 ha), najočuvanija i najveća prašuma u Evropi, u kojoj je od osnivanja Nacionalnog parka strogo zabranjena bilo kakva intervencija i uplitanje čovjeka.

Osim navedenog, Nacionalni park gazduje Posebnim lovištem „Zelengora“ površine od 49.106 hektara.

Planom upravljanja Nacionalnim parkom za period 2014 - 2029. godina (donesen shodno članu 4. Zakona o nacionalnim parkovima), definisano je pet strateških ciljeva i to: zaštita prirodnog i kulturno-istorijskog naslijeđa, održivo korišćenje prirodnih resursa, bolja pristupačnost i jaka uprava, razvijeni turizam i uspostava finansijskih mehanizama za održivo upravljanje parkom.

Sredstva za finansiranje Nacionalnog parka obezbjeđuju se iz budžeta Republike, vlastitih prihoda i iz drugih izvora u skladu sa članom 16. Zakona o nacionalnim parkovima.

Nacionalni park poslovanje obavlja preko vlastitih računa otvorenih kod ovlašćenih poslovnih banaka.

Nadzor nad upravljanjem i radom Nacionalnog parka vrši Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske (u daljem tekstu: nadležno Ministarstvo).

Na dostavljeni Nacrt izvještaja o provedenoj finansijskoj reviziji za period 01.01-31.12.2018. godine, Nacionalni park nije imao primjedbi.

Preporuke date u ovom izvještaju, u cilju njihovog naglašavanja, boldovane su i pisane italic slovima.

2. Provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja

Glavna služba za reviziju javnog sektora Republike Srpske, u ranijem periodu nije vršila reviziju finansijskih izvještaja Nacionalnog parka.

3. Zaključak o funkcionisanju sistema internih kontrola

Na organizaciju i rad Nacionalnog parka primjenjuju se Zakon o sistemu javnih službi („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 68/07, 121/12 i 44/16) i Odluka o usklađivanju Odluke o promjeni oblika organizovanja javnog preduzeća Nacionalni park „Sutjeska“ Tjentište u javnu ustanovu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 62/16).

Statutom Nacionalnog parka iz 2016. godine bliže je definisana organizacija, obim poslova, prava, obaveze, odgovornosti i nadležnosti, zastupanje i predstavljanje, kao i druga pitanja od značaja za rad i obavljanje djelatnosti u skladu sa propisima.

Organi Nacionalnog parka su: Upravni odbor (od tri člana) kao organ upravljanja i direktor kao organ rukovođenja, koje imenuje i razrješava Vlada Republike Srpske na period od četiri godine.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Nacionalnog parka iz 2016. godine (na koji je saglasnost dalo nadležno Ministarstvo), sistematizovana su 62 radna mjesta za 103 izvršioca. Na dan 31.12.2018. godine u radnom odnosu se nalazilo 97 radnika, od čega je 67 na neodređeno vrijeme, 27 na određeno vrijeme, dva pripravnika i jedno imenovano lice.

U radni odnos na neodređeno vrijeme tokom 2018. godine nije bilo prijema radnika, na određeno vrijeme je primljeno 59 radnika na period od jednog do deset mjeseci (sa 31.12.2018. godine u radnom odnosu na određeno vrijeme, bilo je 27 radnika).

Kontrolne aktivnosti i korektivne mjere, iako su vršene u značajnom dijelu poslovnih aktivnosti, nisu definisane na način da se može pratiti njihova uspješnost u vezi sa svođenjem rizika na prihvatljiv nivo, kao i ostvarivanje ciljeva poslovanja.

Sistem informacija nije uspostavljen na način da osigura da pravila o internim kontrolnim postupcima budu dostupna svim zaposlenim.

Rukovodstvo nije preduzimalo aktivnosti propisane odredbama Zakona o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 91/16) i Uputstvom o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja sistema finansijskog upravljanja i kontrole („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 99/17), jer nije:

- imenovalo odgovorno lice koje bi bilo zaduženo za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (Rješenje o imenovanju je doneseno u 2019. godini);
- donijelo akcioni plan za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrole;
- donijelo akt o upravljanju rizicima kojim se uređuju organizacioni ciljevi i zadaci, procjena rizika i upravljanje rizicima u skladu sa članom 8. stav 2 navedenog zakona;
- definisalo ključne poslovne procese i uspostavilo knjigu poslovnih procesa (tačka 22. podtačke 3, 4 i 5. navedenog uputstva), kao ni druge aktivnosti zahtijevane navedenim propisima.

Nije donesen Prostorni plan područja posebne namjene Nacionalnog parka kojim bi se uredile zone i režimi zaštite I, II i III stepena na teritoriji Nacionalnog parka, što je propisano članom 4. Zakona o nacionalnim parkovima. Članom 27. ovog zakona definisano je da Prostorni plan donosi Narodna skupština u roku od dvije godine od stupanja na snagu Zakona o nacionalnim parkovima.

U funkcionisanju sistema internih kontrola, osim navedenog, postoje i sljedeći nedostaci:

- Pravilnik o radu je donesen 2011. godine, nije usklađivan sa Zakonom o radu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 1/16 i 66/18);
- nisu propisane interne procedure, kontrolni postupci, način izvještavanja i vođenja evidencije po osnovu: aktivnosti koje se odnose na zaštitu i sanitarnu sječu šume (od plana doznake, sječe, primanja oble građe kraj panja, izvoza građe i otpreme), kao i aktivnosti vezane za lovstvo i ugostiteljstvo;
- nisu donesene procedure kojima bi se propisala pravila i kontrolni postupci kod nabavke, skladištenja, odobravanja i distribucije pogonskog goriva za službena vozila i radne mašine, nije utvrđen normativ potrošnje, niti je vršena analiza potrošnje goriva po vozilima i radnim mašinama;
- za usluge popravke puteva, čišćenja odvodnik kanala i drugih usluga i radova, u prilogu faktura nije dokumentovana prateća dokumentacija (otpremnice, radni nalozi, prevoznici listovi i slično) kojom bi se pravdala količina utrošenog materijala i izvršenih usluga;

- nije izrađena i usvojena nova šumsko-privredna osnova prije isteka roka za koji je donesen postojeći osnov (postojeći osnov se odnosio na period 2004-2014), što nije u skladu sa članom 17. Zakona o šumama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 60/03, 75/08);
- prilikom službenog putovanja u inostranstvo nisu donešena rješenja o službenom putu u inostranstvo, što nije u skladu sa članom 14. stav 2. Uredbe o naknadama za službena putovanja u zemlji i inostranstvu za zaposlene u javnom sektoru Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 73/10).

Popis imovine i obaveza na dan 31.12.2018. godine nije u potpunosti organizovan i izvršen u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 45/16), jer:

- nije popisano dio obaveza, razgraničenja i potraživanja (obaveze za bruto plate, obaveze po zajmovima, kratkoročno razgraničeni rashodi, potraživanja po osnovu refundacija i transfera), a dio nije popisano analitički (obaveze po osnovu primljenih avansa i potraživanja od zaposlenih), što nije u skladu sa članom 2. pravilnika;
- prije popisa nije u potpunosti izvršeno usaglašavanje potraživanja i obaveza sa dužnicima i povjeriocima, što nije u skladu sa članom 12. stav (2) pravilnika;
- popisne liste nisu sačinjene u dva primjerka i ovjerene od strane odgovornog lica sa upisom datuma primopredaje, što nije u skladu sa članom 17. stav 4 i članom 8. pravilnika.

Uspostavljeni sistem internih kontrola nije funkcionisao na način kojim bi se u potpunosti obezbijedilo istinito i fer izvještavanje i usklađenost poslovanja sa važećim zakonima i propisima, što je osim u ovoj tački navedeno u tačkama: 4, 5, 6.1, 6.2. 6.4. i 6.6. izvještaja.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi, da se uspostavi adekvatan sistem internih kontrola u smislu da se:

- ***donesu interne procedure (pravilnici, uputstva) koje u skladu sa zakonskom regulativom detaljnije uređuju provođenje poslovnih procesa koji se odnose na proces: doznake, sječe, izvoza i otpreme šumskih drvnih sortimenata; pružanja ugostiteljskih i usluga vezanih za lovstvo; nabavke i upravljanja troškovima pogonskog goriva za službena vozila i radne mašine; korišćenja službenih vozila i slično;***
- ***popis imovine i obaveza vrši u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza;***
- ***provedu druge aktivnosti u skladu sa dijelom odredbi Zakona o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske u smislu donošenja ili usklađivanja internih akata i dosljednu primjenu istih.***

4. Nabavke

Planom javnih nabavki za 2018. godinu (sa dvije izmjene), nabavke roba, usluga i radova su planirane u ukupnoj vrijednosti od 1.473.500 KM bez poreza na dodatu vrijednost (u daljem tekstu: PDV) i to: robe 669.500 KM, radova 406.000 KM i usluga 398.000 KM.

Prema izvještaju o provedenim postupcima javnih nabavki, u toku 2018. godine je provedeno 30 postupaka nabavki ukupne vrijednosti zaključenih ugovora od 565.216 KM (bez PDV-a), što je 38% od vrijednosti planiranih nabavki. Provedena su:

- tri otvorena postupka sa zaključenim ugovorima u vrijednosti od 336.895 KM (nabavka: materijala za tekuće održavanje, izradu šumsko-privredne osnove i usluge radova u šumarstvu);

- četiri postupka po konkurentskom zahtjevu za dostavljanje ponuda u vrijednosti od 90.800 KM (nabavka: minibusa, motocikla četvorotočkaša, skip-rovokopača i namještaja) i
- 23 postupka putem direktnog sporazuma u vrijednosti od 137.521 KM.

Za tekuće održavanje objekata, nabavka je planirana u iznosu od 150.000 KM, ugovor je zaključen 2018. godine u vrijednosti od 85.945 KM, a realizacija je vršena u 2019. godini.

Za dio planiranih nabavki vrijednosti od 422.500 KM, postupci nisu ni pokrenuti (građevinski radovi na rekonstrukciji muzeja, radovi na izgradnji ski staze, građevinski radovi na unutrašnjem i spoljnom uređenju spomen kuće, usluge održavanja nekategorisanih puteva itd.).

Takođe, dio poslova izvršen je u 2018. godini, po ugovorima koji su zaključeni u 2017. godini (četiri ugovora po direktnom sporazumu) ukupne vrijednosti ugovora 17.223 KM.

Osim navedenih, provedene su javne nabavke, koje nisu bile planirane i to:

- nabavka bankarskih usluga - odobravanje dugoročnog kredita procijenjene vrijednosti nabavke od 480.000 KM (pokrenuta posebnom odlukom direktora) i
- nabavka po projektu - Izvođenje građevinsko-zanatskih radova na otklanjanju posljedica elementarne nepogode i klizišta na području kompleksa spomenika „Bitke na Sutjesci“ procijenjene vrijednosti 1.980.000 KM (provedena po pregovaračkom postupku u skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srpske od 08.02. i 26.04.2018. godine).

Revizijskim aktivnostima su obuhvaćene planirane nabavke ugovorene vrijednosti od 478.143 KM (85%) i to: tri otvorena postupka u vrijednosti od 336.895 KM, četiri konkurentska zahtjeva za dostavljanje ponude u vrijednosti od 90.800 KM i deset direktnih sporazuma u vrijednosti od 50.447 KM, kao i nabavke po posebnim odlukama (nabavka bankarskih usluga - odobravanje dugoročnog kredita i sanacija klizišta na području kompleksa spomenika).

Utvrđene su određene neusklađenosti u primjeni Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj 39/14), Pravilnika o postupku direktnog sporazuma, Pravilnika o uspostavljanju i radu komisije za javne nabavke, Uputstvu za pripremu modela tenderske dokumentacije i ponuda („Službeni glasnik BiH“, broj 90/14, 103/14 i 20/15), kako slijedi u nastavku.

Procedure javnih nabavki u najmanjem iznosu od 308.480 KM nisu provedene za nabavke: goriva (99.361 KM), prehrambenih proizvoda (77.444 KM), alkoholnih i bezalkoholnih pića (56.085 KM), mesa i mesnih prerađevina (64.590 KM) i polovnog terenskog vozila (11.000 KM), što nije u skladu sa članom 6. zakona.

Za nabavku radova u šumarstvu (sječa i izvoz šumskih drvnih sortimenata), provedenu po otvorenom postupku sa zaključenjem okvirnog sporazuma, utvrđene nepravilnosti su:

- u Planu javnih nabavki, nabavka je planirana u iznosu od 100.000 KM, a Odlukom o pokretanju postupka javne nabavke ista je procijenjena na iznos od 150.000 KM. Okvirni sporazumi su zaključeni sa dva ponuđača u vrijednosti od po 150.000 KM, a pojedinačni ugovori su u ukupnoj vrijednosti od 111.062 KM (bez PDV-a);
- postavljeni uslovi u tenderskoj dokumentaciji koji se odnose na tehničku i profesionalnu sposobnost, nisu srazmjerni predmetu nabavke (dokazi o izvršenju najmanje tri ugovora minimalne vrijednosti od 150.000 KM), što nije u skladu sa tačkom 7. stav (4) Uputstva za pripremu modela tenderske dokumentacije i ponuda i članom 44. stav (3) Zakona o javnim nabavkama;
- ni jedan od ponuđača nije priložio odgovarajući dokaz o ispunjenju traženog uslova - referens listu, a ugovor im je dodijeljen;
- ugovor je dodijeljen i izvođaču koji nije učestvovao u postupku javne nabavke (vrijednost fakturisanih radova je 17.668 KM);

- ukupno je fakturisano 327.815 KM bez PDV-a, što je značajno više od vrijednosti po okvirnom sporazumu i pojedinačnim ugovorima, što nije u skladu sa članom 4. Uputstva za pripremu tenderske dokumentacije i ponuda, gdje je navedeno da stvarna nabavljena količina na osnovu zaključenog okvirnog sporazuma može biti jednaka ili manja od predviđene okvirne količine.

Nabavka po projektu - Izvođenje građevinsko-zanatskih radova na otklanjanju posljedica elementarne nepogode i klizišta na području kompleksa spomenika „Bitke na Sutjesci“ vrijednosti zaključenog ugovora od 1.999.391 KM sa PDV-om. Neusklađenosti po osnovu provođenja postupka nabavke su:

- u komisiju za provođenje javne nabavke imenovano je i lice koje donosi odluke vezane za postupak javne nabavke i iste odobrava, što nije u skladu sa članom 7. stav 2. Pravilnika o uspostavljanju i radu komisije za javne nabavke;
- u konačnoj ponudi kvalifikovani ponuđač je u Aneksu 2 (obrazac za ponudu) u tački 2.2. naveo da nema namjeru podugovaranja, međutim zaključio je Ugovor o podizvođenju sa podizvođačem u vrijednosti od 881.901 KM (sa PDV-om) za tačku pod I predmjera radova koja se u cjelosti odnosi na sanaciju klizišta, što nije u skladu sa tačkom 7.8.5. Tenderske dokumentacije, kojom je definisano da ponuđač sa najuspješnijom ponudom ne smije, bez prethodne saglasnosti ugovornog organa, sa trećom stranom sklapati podugovor ni o jednom bitnom dijelu ugovora.

Pored navedenog, neusklađenosti u primjeni Zakona o javnim nabavkama su:

- za nabavku bankarskih usluga - odobravanje dugoročnog kredita, izbor postupka nije bio odgovarajući, jer je proveden postupak dodjele ugovora o uslugama iz Aneksa II dio B, umjesto otvorenog postupka, što nije u skladu sa članom 14. stav 4) zakona;
- za nabavke u iznosu od najmanje 48.988 KM (sanacija postojećih i izrada novih šumskih vlakova, elektromaterijala, elektroinstalacija, instalacije grijanja, isporuka i ugradnja radijatora), provedeno je više postupaka direktnog sporazuma umjesto konkurentskog zahtjeva i na taj način je izvršeno dijeljenje predmeta nabavki, što nije u skladu sa članom 15. stav 6) zakona;
- komisije za javne nabavke nisu donosile poslovnike o radu, što nije u skladu sa članom 9. stav 2) Pravilnika o uspostavljanju i radu komisije za nabavke;
- na veb-stranici Nacionalnog parka nije objavljen Plan javnih nabavki za 2018. godinu, što nije u skladu sa članom 17. stav 2) zakona, niti su objavljeni osnovni elementi ugovora, što nije u skladu sa članom 75. stav 2) zakona.

Prijedlozi za pokretanje postupaka direktnih sporazuma (npr. nabavke: isporuka i ugradnja radijatora, instalacija centralnog grijanja, usluge rada radnih mašina na popravci puta, čišćenje odvodnih kanala i drugo) nemaju detaljne opise robe, usluga i radova, količine i slično, što nije u skladu sa članom 3. stav 5. Pravilnika o direktnom sporazumu Nacionalnog parka. Takođe, nije vršeno ispitivanje tržišta, prije donošenja odluke o izboru dobavljača od kojeg će se zatražiti ponuda, što nije u skladu sa članom 5. navedenog pravilnika.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi, da se nabavke roba, radova i usluga vrše u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, a poslovi izvršavaju u skladu sa odredbama zaključenih ugovora.

5. Priprema i donošenje finansijskog plana

Plan rada i poslovanja sa finansijskim planom Nacionalnog parka za 2018. godinu, Upravni odbor je donio 13.04.2018. godine, a isti je Vlada usvojila 30.05.2018. godine.

Finansijskim planom za 2018. godinu planirani su ukupni prihodi u iznosu od 2.833.417 KM, ukupni rashodi u iznosu od 2.751.000 KM i neto dobitak u iznosu od 82.417 KM.

Prihodi su planirani po osnovu: prihoda od korišćenja šuma (845.543 KM); prihoda od ugostiteljstva, trgovine i turizma (550.000 KM); prihoda iz budžeta Republike Srpske (1.140.000 KM), prihoda od lova i ribolova (127.824 KM) i ostalih prihoda (170.000 KM).

Rashodi su planirani po osnovu rashoda: za lična primanja (1.580.000 KM), za korišćenje roba i usluga (881.000 KM), za kamate po kreditu i druge finansijske troškove (40.000 KM) i rashoda obračunskog karaktera od 250.000 KM (nabavna vrijednost hrane i pića 200.000 KM i ostali rashodi 50.000 KM).

Sačinjeni finansijski plan Nacionalnog parka, po svom sadržaju ne predstavlja finansijski plan, jer su planirane obračunske kategorije prihoda i rashoda koje ne podrazumijevaju prilive i odlive sredstava, a nisu planirani primici, kao ni izdaci za imovinu i ostali izdaci.

S obzirom da je Nacionalni park budžetski korisnik i da finansijske izvještaje prezentuje u skladu sa propisima kojima se uređuje budžetski sistem Republike, Finansijskim planom nije izvršena procjena budžetskih sredstava i budžetskih izdataka za fiskalnu 2018. godinu, što nije u skladu sa članom 5. i 6. Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske.

Takođe, pozicije prihoda i rashoda u finansijskom planu nisu planirane prema ekonomskoj klasifikaciji konta propisanoj Pravilnikom o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 98/16, 115/17 i 118/18), već su navedeni samo nazivi koji po opisu nisu u skladu sa nazivom pojedinih konta u navedenom pravilniku.

Interne procedure kojima bi se detaljnije uredio proces izrade, donošenja i izvršenja programa rada i finansijskog plana, nisu propisane.

Rebalans finansijskog plana nije proveden iako dio ostvarenih tekućih rashoda značajno odstupa od planiranih (rashodi tekućeg održavanja, rashodi po osnovu putovanja i smještaja, rashodi za stručne usluge).

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se:

- **finansijski plan pripremi na nivou ekonomske klasifikacije (sintetički ekonomski kodovi) propisane u Pravilniku o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike, a budžetska sredstva i budžetski izdaci planiraju shodno članu 5 i 6. Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske;**
- **doneše procedura/uputstvo kojom bi se detaljnije propisao proces izrade, donošenja i izvršenja programa rada i finansijskog plana;**
- **godišnji program rada i finansijski plan donosi pravovremeno, najkasnije početkom fiskalne godine.**

6. Finansijski izvještaji

Obrasci finansijskog izvještaja za 2018. godinu, propisani Pravilnikom o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 15/17) su sačinjeni i dostavljeni nadležnom Ministarstvu.

Pored navedenih obrazaca, dostavljen je i Godišnji izvještaj o poslovanju i godišnji obračun Nacionalnog parka za 2018. godinu.

6.1. Izvještaj o izvršenju budžeta/finansijskog plana

Izvršenje budžeta/finansijskog plana Nacionalnog parka za 2018. godinu iskazano je u obrascu 3b – Pregled prihoda, primitaka, rashoda i izdataka iskazanih van GKT na računovodstvenom fondu 02 - fondu prihoda po posebnim propisima.

Budžetska sredstva su iskazana u iznosu od 4.202.566 KM, a budžetski izdaci u iznosu od 5.522.920 KM.

Godišnji izvještaj o poslovanju i godišnji obračun Nacionalnog parka za 2018. godinu, Upravni odbor je usvojio 16.04.2019. godine, a 30.05.2019. godine Vlada Republike Srpske.

6.1.1. Prihodi i primici

Ukupni prihodi i primici su iskazani u iznosu od 5.695.407 KM (prihodi 4.192.252 KM i primici 1.503.155 KM), od čega se na prihode obračunskog karaktera koji ne uzrokuju priliv gotovine odnosi 1.492.841 KM.

6.1.1.1. Prihodi (bez prihoda obračunskog karaktera)

Prihodi (bez prihoda obračunskog karaktera) su iskazani po osnovu: neporeskih prihoda (324.566 KM), grantova (117.123 KM) i transfera (2.257.722 KM).

Neporeski prihodi su naplaćeni po osnovu: zakupa imovine (objekata i zemljišta) od 31.149 KM, ugostiteljskih usluga (smještaj/noćenje) od 121.774 KM, prodaje ulaznica u nacionalni park, muzej i usluga vodiča i drugih usluga 58.097 KM, odstrela divljači i ulaznih taksi za lov od 71.868 KM, zapošljavanja pripravnika (sredstva primljena od Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske) od 25.917 KM i po drugim osnovama od 15.761 KM.

Grantovi su iskazani po osnovu naplaćenih namjenskih sredstava za sufinansiranje projekata i manifestacija koje se održavaju na području Nacionalnog parka, i to od: Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite za održavanje spomenika, spomen obilježja i vojničkog groblja (50.000 KM); Ministarstva trgovine i turizma za više projekata (28.265 KM); Ministarstva porodice, omladine i sporta po projektu „Volonterski kamp mladih“ (11.000 KM); Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede za organizaciju sajma tradicionalnih proizvoda i narodnih rukotvorina (7.654 KM); Fonda za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost po projektu „Poboljšanje kvaliteta pitke vode kroz zaštitu izvorišta Skakavac i ugroženih dijelova sliva rijeke Sutjeske sa Hrčavkom“ (14.000 KM) i od fizičkih i pravnih lica za sanaciju klizišta (6.204 KM).

Transferi su iskazani u cjelosti na fondu 02 po osnovu: sredstava odobrenih u Budžetu Republike u okviru nadležnog Ministarstva od 1.240.000 KM (u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima), sredstava klirinškog duga koja su odobrena Odlukom Vlade Republike Srpske za finansiranje sanacije klizišta kompleksa spomenika „Bitka na Sutjesci“ od 1.000.000 KM (pogrešno iskazanih na fondu 02 umjesto na fondu 04 - fond sredstava privatizacije i sukcesije) i sredstava Fonda za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost na ime poboljšanja energetske efikasnosti na objektu upravne zgrade (17.722 KM).

6.1.1.2. Primici

Primici, su iskazani po osnovu primitaka za nefinansijsku imovinu (1.222.298 KM) i ostalih primitaka (280.857 KM).

Primici za nefinansijsku imovinu odnose se na primitke naplaćene po osnovu: prodaje korišćenih vozila od 23.143 KM, prodaje izrađenih šumskih drvnih sortimenata (trupaca tehničkog drveta, ogrevnog drveta i celuloze) od 803.348 KM i primitaka od prodaje učinaka i robe u okviru ugostiteljske djelatnosti od 395.807 KM.

Nacionalni park je putem licitacije, prodao terensko vozilo – skip po cijeni od 20.200 KM (bez PDV-a) čija je početna cijena bila 20.000 KM. Početna cijena nije određena na bazi procjene izvršene od strane ovlaštene auto kuće, odnosno servisa za opravku motornih vozila.

Ostali primici se odnose na: primitke po osnovu PDV-a od 260.774 KM (izlaznog PDV-a koji sa naplaćuje od kupaca 254.113 KM i razlike ulaznog i izlaznog PDV-a koji se naplaćuje od Uprave za indirektno oporezivanje BiH 6.661 KM), primitke za naknadu plate za vrijeme bolovanja koja se refundira od fonda socijalnog osiguranja od 10.128 KM i ostale primitke od 9.995 KM.

6.1.1.3. Prihodi obračunskog karaktera

Prihodi obračunskog karaktera su iskazani u iznosu od 1.492.841 KM po osnovu: prihoda od realizacije zaliha šumskih drvnih sortimenata (940.176 KM), prihoda od realizacije zaliha materijala i robe u ugostiteljskim objektima (475.634 KM), nenaplaćenih potraživanja po osnovu fakturiranih usluga noćenja, zakupa i drugih usluga (35.295 KM), dobitaka od prodaje vozila (26.363 KM) i ostalih prihoda obračunskog karaktera (15.373 KM).

Priznavanje i vrednovanje zaliha dovršenih učinaka (šumskih drvnih sortimenata na stovarištu), u knjigovodstvenoj evidenciji nije vršeno u skladu sa članom 54. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike, jer se proizvodnja i realizacija zaliha šumskih drvnih sortimenata u toku godine ne prati u okviru knjigovodstvene evidencije, osim što se polugodišnje evidentira stanje zaliha utvrđeno po popisu.

Prema Izvještaju o poslovanju u 2018. godini u okviru radova na zaštiti šuma izvršena je sanitarna sječa stabala i ukupno je posječeno 12.280 m³ neto drvene zapremine. Prodato je ukupno 12.015 m³ ukupne vrijednosti 940.760 KM (bez PDV-a po cjenovniku Nacionalnog parka) koliko je i iskazano na poziciji prihoda obračunskog karaktera.

Zbog prethodno navedenog, efekti koji su nastali između cijene koštanja i prodajne cijene šumskih drvnih sortimenata nisu pravilno iskazani.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi, da se priznavanje i vrednovanje zaliha dovršenih učinaka (šumskih drvnih sortimenata), vrši u skladu sa članom 54. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike.

6.1.2. Rashodi i izdaci

Ukupni rashodi i izdaci su iskazani u iznosu od 7.182.916 KM (rashodi 4.457.958 KM i izdaci 2.724.958 KM), od čega se na rashode obračunskog karaktera koji ne zahtijevaju odliv gotovine i kao takvi se ne planiraju i ne utiču na izvršenje budžeta odnosi 1.659.996 KM.

6.1.2.1. Rashodi (bez rashoda obračunskog karaktera)

Rashodi (bez rashoda obračunskog karaktera) su iskazani po osnovu tekućih rashoda u iznosu od 2.797.962 KM, što je za 11% više u odnosu na predviđene finansijskim planom.

Tekući rashodi su iskazani po osnovu: rashoda za lična primanja zaposlenih (1.617.875 KM), rashoda po osnovu korišćenja roba i usluga (1.128.607 KM), rashoda finansiranja (43.854 KM) i rashoda po sudskim rješenjima (7.626 KM).

Rashodi za lična primanja zaposlenih su za 2% viši u odnosu na finansijski plan, a odnose se na rashode za: bruto plate zaposlenih (1.578.716 KM), prevoz na posao i sa posla (3.754 KM), dnevnice za službena putovanja (7.690 KM), naknade plata zaposlenih za vrijeme bolovanja, roditeljskog odsustva i ostalih naknada plata koje se ne refundiraju (13.093 KM), otpremnine prilikom odlaska radnika u penziju (9.792 KM) i jednokratne pomoći (4.830 KM).

U 2018. godini donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak i Zakona o platama zaposlenih u javnim službama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 66/18), izmijenjen je način ugovaranja plata između poslodavca i zaposlenog, povećan je osnovni lični odbitak, uveden novi model obračuna plata i izvršen preračun koeficijenata. Shodno navedenim izmjenama potrebno je bilo uskladiti interne akte i obračun ličnih primanja zaposlenih.

Obračun ličnih primanja zaposlenih, vršen je na osnovu Odluke o platama i načinu obračuna plata radnika u Nacionalnom parku, po kojoj su definisani koeficijenti za obračun plata od 6,25 do 14,25. Navedenom odlukom za određena radna mjesta

definisani su manji koeficijenti od koeficijenata definisanih članom 10 i 11. Zakona o platama zaposlenih u javnim službama Republike Srpske. Takođe, pojedini koeficijenti utvrđeni ugovorom o radu su viši od koeficijenata definisanih u članu 9. navedenog zakona.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se interni akti na osnovu kojih je vršen obračun plata zaposlenih, usklade sa članom 9, 10 i 11. Zakona o platama zaposlenih u javnim službama Republike Srpske i obračun i isplata plata uskladi sa zakonom.

Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga su za 28% viši od predviđenih finansijskim planom. Odnose se na rashode: po osnovu zakupa (902 KM); energije, komunalnih i komunikacionih usluga (210.628 KM), režijskog materijala (33.998 KM), materijala za posebne namjene (22.853 KM), tekućeg održavanja (233.885 KM), putovanja i smještaja (30.213 KM), stručnih usluga (53.347 KM), usluga održavanja javnih površina i zaštite životne sredine (375.341 KM) i ostale neklasifikovane rashode (167.440 KM).

Rashodi po osnovu utroška energije, komunalnih, komunikacionih i transportnih usluga su za 6% niži u odnosu na finansijski plan, a čine ih rashodi za: energiju 161.110 KM (električne energije 55.116 KM, prirodnog gasa 5.897 KM, nafte i naftnih derivata 99.362 KM i ostale energije 735 KM), komunalne usluge 7.304 KM, komunikacione usluge 26.560 KM i ostale rashode 15.654 KM.

Rashodi po osnovu utroška nafte i naftnih derivata su iskazani po osnovu utroška goriva za službena vozila u iznosu od 6.617 KM, za grijanje i druge namjene 47.360 KM, kao i utroška goriva i maziva (za traktore i druge radne mašine) za izradu učinaka u iznosu od 45.385 KM

Priznavanje i evidentiranje nabavke zaliha nafte i naftnih derivata koje se koriste za izradu učinaka u proizvodnom procesu, nije izvršeno u skladu sa članom 50. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike, jer nabavka zaliha materijala za izradu učinaka nema tretman tekućeg rashoda, nego izdataka za nefinansijsku imovinu. Po ovom osnovu su izdaci za nefinansijsku imovinu na poziciji izdataka za zalihe materijala za izradu učinaka i rashodi obračunskog karaktera potcijenjeni, a precijenjeni tekući rashodi po osnovu utroška energije, komunalnih, komunikacionih i transportnih usluga, najmanje za 45.385 KM.

Takođe, rashodi utroška goriva za službena vozila u iznosu od 6.617 KM su pogrešno klasifikovani na ovoj poziciji, umjesto na rashodima po osnovu putovanja i smještaja, što nije u skladu sa članom 92. Pravilnika o budžetski klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike.

Rashodi za tekuće održavanje su značajno viši u odnosu na finansijski plan. Iskazani su po osnovu rashoda za tekuće održavanje: istorijskih i kulturnih spomenika 108.448 KM, opreme 51.130 KM, zgrada 34.232 KM, objekata drumskog saobraćaja 29.896 KM i ostalih rashoda 10.179 KM.

Izrada projektne i tehničke dokumentacije za sanaciju klizišta i okolnog uređenja kompleksa spomenika „Bitka na Sutjesci – Dolina heroja“, pogrešno je evidentirana i priznata na rashodima za tekuće održavanje, umjesto na izdacima za nefinansijsku imovinu, jer predstavlja ulaganje u imovinu, što nije u skladu sa članom 96. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike. Po ovom osnovu su precijenjeni rashodi za tekuće održavanje za 100.000 KM, a potcijenjeni izdaci za nefinansijsku imovinu, finansijski rezultat tekuće godine i nefinansijska imovina u stalnim sredstvima u istom iznosu. Nepravilnost je otklonjena u 2019. godini.

Rashodi po osnovu putovanja i smještaja su značajno viši u odnosu na finansijski plan. Odnose se na rashode po osnovu: službenih putovanja u zemlji (24.343 KM), službenih

putovanja u inostranstvo (3.174 KM) i upotrebe vlastitog vozila za službena putovanja (2.696 KM).

Rashodi za stručne usluge su za 27% viši u odnosu na finansijski plan, a odnose se na usluge: informisanja i medija (22.374 KM), osiguranja imovine, lica i gostiju (9.306 KM), revizijske, procjeniteljske i druge stručne usluge (14.702 KM) i usluge platnog prometa (6.965 KM). Za usluge informisanja i medijskog oglašavanja nije vršeno praćenje realizacije ugovora.

Rashodi za usluge održavanja javnih površina i zaštitu životne sredine su za 25% viši u odnosu na finansijski plan, a odnose se na rashode za usluge: sječe, obrade i izvoza šumskih drvnih sortimenata (342.917 KM), čišćenja javnih površina (28.030 KM) i utroška električne energije za rasvjetu (4.394) KM.

Ostali neklasifikovani rashodi su za 17% niži u odnosu na finansijski plan, a odnose se na: rashode po ugovorima o djelu (46.584 KM), privremenim i povremenim poslovima (34.771 KM), bruto naknade članovima upravnog odbora (23.881 KM), rashode po osnovu reprezentacije (21.978 KM), rashode po osnovu poreza, doprinosa i neporeskih naknada na teret poslodavca (20.185 KM), rashode za stručno usavršavanje zaposlenih (1.024 KM) i ostale nepomenute rashode (19.017 KM).

Dio zaključenih ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova (npr. poslovi kuhara i konobara) nije u skladu sa članom 204. Zakona o radu, jer su zaključeni za poslove za koje se zaključuju ugovori o radu.

Za ugovore o djelu, izvještaji o izvršenim poslovima nisu sačinjeni, a plaćanje je izvršeno u iznosu po ugovoru bez pisanog dokaza da su poslovi izvršeni.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se:

- **priznavanje i vrednovanje zaliha materijala za izradu učinaka, vrši u skladu sa članom 50. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike;**
- **ugovori o obavljanju privremenih i povremenih poslova zaključuju za poslove koji ispunjavaju uslove za zaključenje takvih ugovora u skladu sa članom 204. Zakona o radu.**

6.1.2.2. Izdaci

Izdaci su iskazani po osnovu izdataka za: nefinansijsku imovinu (2.277.802 KM), otplatu dugova (82.639 KM) i ostalih izdataka (364.517 KM).

Po nalazu revizije, izdaci su potcijenjeni najmanje za 145.385 KM po osnovu: pogrešnog priznavanja i evidentiranja na ekonomskom kodu rashoda usluga izrade projektne dokumentacije za sanaciju klizišta kompleksa spomenika „Bitka na Sutjesci – Dolina heroja“ 100.000 KM i nabavke zaliha materijala za izradu učinaka za 45.385 KM (što je objašnjeno pod tačkom 6.1.2.1. izvještaja).

Izdaci za nefinansijsku imovinu su iskazani za: građevinsko-zanatske radove na otklanjanju posljedica elementarne nepogode i klizišta na području kompleksa spomenika „Bitka na Sutjesci – Dolina heroja“ od 1.813.391 KM, nabavku opreme od 156.132 KM (nabavka rovokopača-utovarivača, kombi-minbusa, terenskih vozila, motocikala četverotočkaša i drugo), izradu šumsko-privredne osnove od 52.833 KM; nabavku zaliha materijala i robe za izradu učinaka od 210.758 KM i ostalih izdataka od 44.688 KM.

Ostali izdaci su iskazani po osnovu: PDV-a u iznosu od 226.661 KM, inputiranih izdataka po osnovu zatvaranja avansa primljenih u prethodnom periodu od 118.417 KM, naknade plata koje se refundiraju od fondova obaveznog socijalnog osiguranja od 9.407 KM i ostalih izdataka od 10.032 KM.

6.1.2.3. Rashodi obračunskog karaktera

Rashodi obračunskog karaktera su iskazani u iznosu od 1.659.996 KM, po osnovu: amortizacije nefinansijske imovine od 1.443.862 KM; nabavne vrijednosti realizovanih zaliha materijala i robe u ugostiteljskim objektima (namirnica za pripremu hrane, kao i alkoholnih i bezalkoholnih pića i druge robe) od 195.243 KM; nabavne vrijednosti zaliha sitnog inventara, auto guma i odjeće izdatih u upotrebu (16.792 KM) i ostalih rashoda obračunskog karaktera od 4.099 KM.

Rashodi obračunskog karaktera su potcijenjeni najmanje za 45.385 KM po osnovu nabavne vrijednosti utrošenih zaliha goriva za izradu učinaka, što je objašnjeno pod tačkom 6.1.2.1 izvještaja.

6.2. Imovina, obaveze i izvori

6.2.1. Imovina

Ukupna imovina (finansijska i nefinansijska) na dan 31.12.2018. godine je iskazana u iznosu od 309.165.250 KM bruto vrijednosti, 33.510.748 KM ispravke vrijednosti i 275.654.502 KM neto vrijednosti.

6.2.1.1. Nefinansijska imovina

Nefinansijska imovina je prema ročnosti klasifikovana na nefinansijsku imovinu u stalnim sredstvima i nefinansijsku imovinu u tekućim sredstvima.

Nefinansijska imovina u stalnim sredstvima je iskazana u iznosu od 308.740.025 KM bruto vrijednost, 33.453.837 KM ispravke vrijednosti i 275.286.188 KM neto vrijednosti. Odnosi se na proizvedenu stalnu imovinu (21.579.999 KM) i neproizvedenu stalnu imovinu (253.706.189 KM).

Prema nalazu revizije, nefinansijska imovina u stalnim sredstvima je potcijenjena za 100.000 KM po osnovu izrade projekatne dokumentacije za otklanjanje posljedica klizišta na području kompleksa spomenika „Bitka na Sutjesci – Dolina heroja“, pogrešno evidentiranih na poziciji rashoda (što je objašnjeno pod tačkom 6.1.2.1. izvještaja).

Procjena vrijednosti stalne imovine je izvršena u 2014. godini, a efekti procjene su uvećanje vrijednosti nefinansijske imovine u stalnim sredstvima od 248.644.329 KM (uvećanja se odnose na: građevinske objekte za 6.263.070 KM, opremu za 28.279 KM, zemljište za 138.214.045 KM i šume za 104.138.935 KM). Procjena vrijednosti zaštićenog područja „Perućica“ i kompleksa spomenika „Bitke na Sutjesci - Dolina heroja“, nije obuhvaćena navedenom procjenom.

Proizvedena stalna imovina se odnosi na: zgrade i objekte neto vrijednosti od 21.172.567 KM (bruto vrijednost 53.728.270 KM, ispravka vrijednosti 32.555.703 KM) i opremu neto vrijednosti od 407.432 KM (bruto vrijednost 1.289.294 KM, ispravka vrijednosti 881.862 KM).

Zgrade i objekte najvećim dijelom čine: kancelarijski objekti i prostori (1.152.744 KM), ugostiteljski i turistički objekti (6.955.221), putevi (3.826.294 KM), spomenici (3.324.743 KM) i ostali objekti (3.183.014 KM).

U okviru iskazane vrijednosti zgrada i objekata iskazana je vrijednost spomen kompleksa „Bitke na Sutjesci - Dolina heroja“ u iznosu od 3.324.743 KM (početna vrijednost iznosi 1.454.471 KM, a ulaganja u 2018. godini iznose 1.870.272 KM po osnovu izvedenih građevinsko-zanatskih radova na otklanjanju posljedica elementarne nepogode i klizišta. Osim sanacije klizišta, predmjerom radova je obuhvaćeno i okolno uređenje koje se odnosi na zamjenu kamenih obloga platoa, amfiteatra, staza i stepeništa na području spomeničkog kompleksa, a ugovorena vrijednost navedenog dijela radova iznosi 502.000 KM. U skladu sa MRS JS 17 - Nekretnine, postrojenja i oprema, prilikom evidentiranja ispostavljenih situacija za navedene radove na sanaciji posljedica klizišta, nije izvršen preračun dijela vrijednosti spomeničkog kompleksa koji je sadržan u iskazanoj vrijednosti

objekta na dan 01.01.2018. godine, koji je u cijelosti obnovljen (radovi na okolnom uređenju) i pripadajući iznos nije isknižen.

Komunikacioni i električni vodovi su iskazani neto vrijednosti od 278.061 KM (bruto vrijednost 812.951 KM, ispravka vrijednosti 534.890 KM), a odnose se na niskonaponsku mrežu, električne vodove i trafo stanicu. Navedenom infrastrukturom Nacionalni park ne raspolaže, ne upravlja i od iste nema ekonomske koristi, već potencijalne rashode vezane za održavanje iste. Prema članu 39. Zakona o električnoj energiji Republike Srpske - prečišćen tekst („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 66/02; 29/03; 86/03; 111/04; 60/07; 114/07), za rad (pogon), upravljanje, održavanje i razvoj distributivnog sistema odgovoran je operator distributivnog sistema (distributer). U vezi navedenog, nije izvršena analiza statusa navedene infrastrukture i u skladu sa istom i nisu donesene odgovarajuće odluke o daljem postupanju sa navedenom imovinom.

U periodu od 2016. do 2018. godine su izvršena ulaganja u rekonstrukciju/izgradnju ugostiteljskih objekata, restoran „Komnen“ i vila Silver I i II u ukupnom iznosu od 303.908 KM (od čega se na ulaganja izvršena u toku 2018. godine odnosi iznos od 20.232 KM).

Tehničku dokumentaciju (glavni projekat sa predmjerom radova) za izgradnju navedenih objekata, sačinio je Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka. Tehnički pregled navedenih objekata, izvršio je Institut za urbanizam, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske (na osnovu Rješenja nadležnog Ministarstva od 22.01.2019. godine). Komisija za tehnički pregled (formirana od strane navedenog instituta) je konstatovala da su radovi izvedeni prema investiciono-tehničkoj dokumentaciji, da komisiji nije predočena izvođačka dokumentacija, a kao dokaz kvaliteta izvedenih radova predočen je Elaborat o kvalitetu izvedenih radova za predmetne objekte (sačinjen od strane Instituta za ispitivanje materijala i konstrukcija Republike Srpske). Komisija je dala prijedlog da se prime izvedeni radovi i od strane nadležnih organa izda upotrebna dozvola.

Neproizvedena stalna imovina iskazana je u iznosu od 253.722.461 KM, a odnosi se na zemljište (141.739.911 KM), šume (111.916.967 KM) i nematerijalnu neproizvedenu imovinu (65.583 KM).

Prema nalazu revizije nematerijalna neproizvedena imovina je precijenjena, a potcijenjena nefinansijska imovina u stalnim sredstvima u pripremi za 52.832 KM, po osnovu dijela izvršenih usluga izrade šumsko-privredne osnove (ugovorene u iznosu od 150.950 KM). Takođe, za iznos obračunate amortizacija od 3.521 KM, precijenjeni su rashodi obračunskog karaktera, a potcijenjen finansijski rezultat tekuće godine. Navedena nepravilnost je otklonjena u toku revizijskih aktivnosti.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi, da se izvrši analiza u vezi sa utvrđenim nepravilnostima kod priznavanja nefinansijske imovine u stalnim sredstvima i ista prizna i vrednuje u skladu sa odredbama Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike, zahtjevima MRS JS 17 i drugim relevantnim računovodstvenim standardima i propisima.

Nefinansijska imovina u tekućim sredstvima iskazana je u iznosu od 50.701 KM, a odnosi se na: zalihe materijala (12.007 KM), zalihe nedovršenih učinaka (11.100 KM), zalihe dovršenih učinaka (14.499 KM) i zalihe robe (13.096 KM).

6.2.1.2. Finansijska imovina

Finansijska imovina je iskazana u iznosu od 374.524 KM, a odnosi se na: gotovinu, kratkoročna potraživanja i kratkoročnu finansijsku imovinu i razgraničenja iz transakcija između ili unutar jedinica vlasti.

Gotovina se odnosi na novčana sredstva na bankovnim računima u iznosu od 93.238 KM.

Kratkoročna potraživanja su iskazana u iznosu od 161.790 KM, od čega se 56.911 KM odnosi na sporna potraživanja nenaplaćena duže od godinu dana za koje je u navedenom iznosu izvršena korekcija vrijednosti.

Kratkoročna potraživanja u iznosu od 158.645 KM se odnose na potraživanja po osnovu prodaje i izvršenih usluga (od prodaje šumskih-drvnih sortimenata i izvršenih ugostiteljskih usluga).

Sporna potraživanja se većim dijelom (39.140 KM) odnose na potraživanja od sportskih klubova za izvršene ugostiteljske usluge (protiv dužnika vođeni su sudski sporovi i donesena rješenja o izvršenju u korist Nacionalnog parka).

Kratkoročna finansijska imovina i razgraničenja iz transakcija između ili unutar jedinica vlasti, iskazana je u iznosu od 115.644 KM, a odnose se na potraživanja po osnovu: transfera od nadležnog Ministarstva (95.000 KM); transfera od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede za sufinansiranje projekta „Izgradnja kontrolno-informativnog objekta“ (10.800 KM); transfera Ministarstva porodice, omladine i sporta (3.000 KM) i refundacija za naknadu plata iz doprinosa za zdravstveno osiguranje (6.844 KM).

6.2.2. Obaveze

Obaveze su iskazane u iznosu od 3.023.133 KM, a odnose se na dugoročne obaveze od 536.075 KM i kratkoročne obaveze od 2.487.058 KM.

Za izmirenje značajnog dijela obaveza, u toku 2018. godine je provedena procedura javne nabavke bankarskih usluga – odobravanje dugoročnog kredita u iznosu od 1.500.000 KM (nabavka je pokrenuta u septembru, a procedura je okončana u decembru 2018. godine). Ugovor je zaključen 15.01.2019. godine, a transfer sredstva je izvršen 21.01.2019. godine.

Dugoročne obaveze odnose se na dugoročne finansijske obaveze po zajmovima (221.235 KM) i ostale dugoročne obaveze (314.840 KM).

Dugoročne finansijske obaveze po zajmovima su iskazane u iznosu glavnice kredita koje dospijevaju u periodu dužem od godinu dana - prema Novoj banci a.d. Banja Luka po kreditu odobrenom 2017. godine - iznos primljenih kreditnih sredstava je 400.000 KM. Rok otplate kredita je četiri godine uz kamatnu stopu od 6,5%, a iznos mjesečnog anuiteta je 9.486 KM.

Ostale dugoročne obaveze se odnose na neizmirene obaveze (po glavnici koje dospijevaju u periodu dužem od godinu dana) za poreze i doprinose iz 2017 godine, za koje je doneseno rješenje o odgođenom plaćanju na period od pet godina, a na osnovu Zakona o odgođenom plaćanju poreskog duga („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 94/15).

Kratkoročne obaveze odnose se na obaveze: po dugoročnom kreditu u iznosu glavnice koje dospijevaju u 2019. godini (96.037 KM), za lična primanja zaposlenih (365.816 KM), iz poslovanja (1.910.454 KM) i po osnovu rješenja o odgođenim plaćanjima poreskog duga za poreze i doprinose koji dospijevaju do godinu dana (114.751 KM).

Obaveze za lična primanja zaposlenih odnose se na neisplaćene neto plate za mjesece septembar, oktobar, novembar i decembar 2018 godine.

Kašnjenja po osnovu plata, nastala su u 2001. godini, a u toku 2018. godine isplaćeno je 12 bruto plata (četiri mjeseca za 2017. godinu i osam mjeseci za 2018. godinu). Plate zaposlenih na određeno vrijeme (sezonski radnici) isplaćuju se redovno.

Obaveze iz poslovanja odnose se na obaveze prema dobavljačima u iznosu od 1.910.454 KM, od čega se iznos od 813.837 KM odnosi na obaveze prema dobavljaču „Ilidžaputevi“ d.o.o. Istočna Ilidža za ispostavljene situacije po osnovu ugovorenih radova na sanaciji klizišta kod spomenika „Bitke na Sutjesci“. Rebalansom budžeta Republike Srpske za 2019. godinu, odobrena su sredstava za navedenu namjenu.

6.2.3. Izvori i promjene na neto imovini

Vlastiti izvori sredstava su iskazani u iznosu od 272.631.369 KM, a čine ih:

- trajni izvori sredstava u iznosu od 28.867.340 KM formirani preuzimanjem salda trajnih izvora utvrđenih na kraju prethodnog izvještajnog perioda;
- revalorizacione rezerve u iznosu od 249.363.472 KM, formirane u ranijem periodu evidentiranjem izvršene procjene fer vrijednosti nefinansijske imovine, koje se tokom upotrebe te imovine umanjuju za iznos obračunate amortizacije na procijenjenu imovinu. U odnosu na prethodni period su umanjene za iznos obračunate amortizacije od 686.787 KM i
- negativan finansijski rezultat u iznosu od 5.599.443 KM (finansijski rezultat ranijih godina u negativnom iznosu od 6.020.526 KM i pozitivan finansijski rezultat tekuće godine u iznosu od 421.083 KM).

Iskazani finansijski rezultat tekuće godine predstavlja razliku između prihoda od 4.192.253 KM i rashoda od 4.457.958 KM, korigovan direktnim knjiženjem po osnovu amortizovanja revalorizacionih rezervi u iznosu od 686.787 KM.

Prema nalazu revizije, finansijski rezultat tekuće godine je potcijenjen najmanje za 103.521 KM po osnovu pogrešnog priznavanja ulaganja u imovinu u okviru tekućih rashoda i obračuna amortizacije na imovinu u pripremi (što je navedeno pod tačkom 6.1.2.1. i 6.2.1.1. izvještaja).

6.3. Vanbilansna evidencija

Vanbilansna aktiva/pasiva je iskazana u iznosu od 139.513 KM, po osnovu implementacije projekta prekogranične saradnje koji je sufinansiran od strane Evropske unije pod nazivom „Održivi razvoj turizma i zaštita životne sredine u sjevernoj Crnoj Gori i južnoj Bosni“. Odnosi se na objekat i opremu koji se gradi na području Nacionalnog parka „Durmitor“, a koji će zajednički koristiti Nacionalni park „Sutjeska“ i Nacionalni park „Durmitor“ u Crnoj Gori.

6.4. Novčani tokovi

Prema Pregledu novčanih tokova, gotovina na početku perioda iznosila je 377.359 KM, prilivi gotovine su iskazani po osnovu poslovnih aktivnosti u iznosu od 3.240.100 KM, a odlivi gotovine u iznosu od 3.524.641 KM (iz poslovnih aktivnosti 3.298.100 KM, iz investicionih aktivnosti 143.902 KM i iz aktivnosti finansiranja 82.639 KM).

Stanje gotovine na kraju perioda iznosi 93.238 KM.

Struktura iskazanih gotovinskih tokova ne odražava stvarne novčane tokove Nacionalnog parka u 2018. godini. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti su više iskazani, a manje odlivi gotovine iz investicionih aktivnosti za 100.000 KM, po osnovu plaćanja dobavljaču za usluge izrade projektne dokumentacije koje po predmetu posla predstavljaju investiciona ulaganja (pogrešno su iskazani na poziciji tekućih rashoda).

Zbog navedenog, Pregled novčanih tokova nije sastavljen na način kako je to propisano članom 38. Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika i MRS JS 2 – Izvještaj o novčanim tokovima (paragraf 22 i 25).

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se izvještaj o novčanim tokovima sačinjava u skladu sa MRS JS 2 – Izvještaj o novčanim tokovima.

6.5. Potencijalna imovina i potencijalne obaveze

Sudski sporovi koji za posljedicu mogu imati potencijalne obaveze nisu objelodanjeni u Obrazloženjima uz finansijski izvještaj.

Prema podacima dostavljenim za potrebe revizije, u 2018. godini aktivna su bila četiri sudska spora u kojima je Nacionalni park tužilac po kojima zahtijeva naplatu potraživanja.

Pokrenuti su u periodu od 2010-2016. godine, a presude su donesene u korist Nacionalnog parka i nalaze se u fazi prinudnog izvršenja.

Nacionalni park je tužena strana, u parničnom postupku vrijednosti od 10.674 KM, gdje je predmet spora naknada štete za izgubljenu dobit. Okružni privredni sud u Trebinju je 15.10.2018. godine donio Presudu u korist Nacionalnog parka, koja je nakon žalbe tužitelja potvrđena i od strane Višeg privrednog suda u Banja Luci.

6.6. Napomene/obrazloženja uz finansijske izvještaje

Uz finansijske izvještaje su sačinjena i pisana Obrazloženja za period 01.01-31.12.2018. godine, koja pružaju neophodne opšte podatke o Nacionalnom parku, primijenjenim propisima za izradu godišnjeg obračuna, računovodstvenoj osnovi i primijenjenim računovodstvenim politikama, ali iste u određenim segmentima ne zadovoljavaju zahtjeve MRS-JS 1 - Presentacija finansijskih izvještaja i odredbe člana 46. Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika, jer nisu date informacije o:

- uzrocima značajnih odstupanja od planiranih pozicija rashoda;
- ugovorenim obavezama po ugovoru o dugoročnom kreditu (ugovor zaključen 15.01.2019. godine, a transfer sredstva u iznosu od 1.500.000 KM je izvršen 21.01.2019. godine) koje su nastale nakon datuma izvještavanja, a prije datuma odobravanja finansijskih izvještaja, što nije u skladu sa članom 120. stav 1 i 2. tačka 9. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike;
- projektu prekogranične saradnje koji provodi Evropska unija u saradnji sa Nacionalnim parkom „Sutjeska“ i Nacionalnim parkom „Durmitor“ u Crnoj Gori (što je navedeno pod tačkom 6.3. izvještaja);
- potencijalnoj imovini i potencijalnim obavezama po sudskim sporovima.

Preporučuje se direktoru Nacionalnog parka da obezbijedi da se obrazloženja uz finansijske izvještaje sastavljaju u skladu sa zahtjevima MRS JS i članom 46. Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika.

Revizijski tim:

Božidar Kuvelja, s.r.

Nevena Mališanović, s.r.